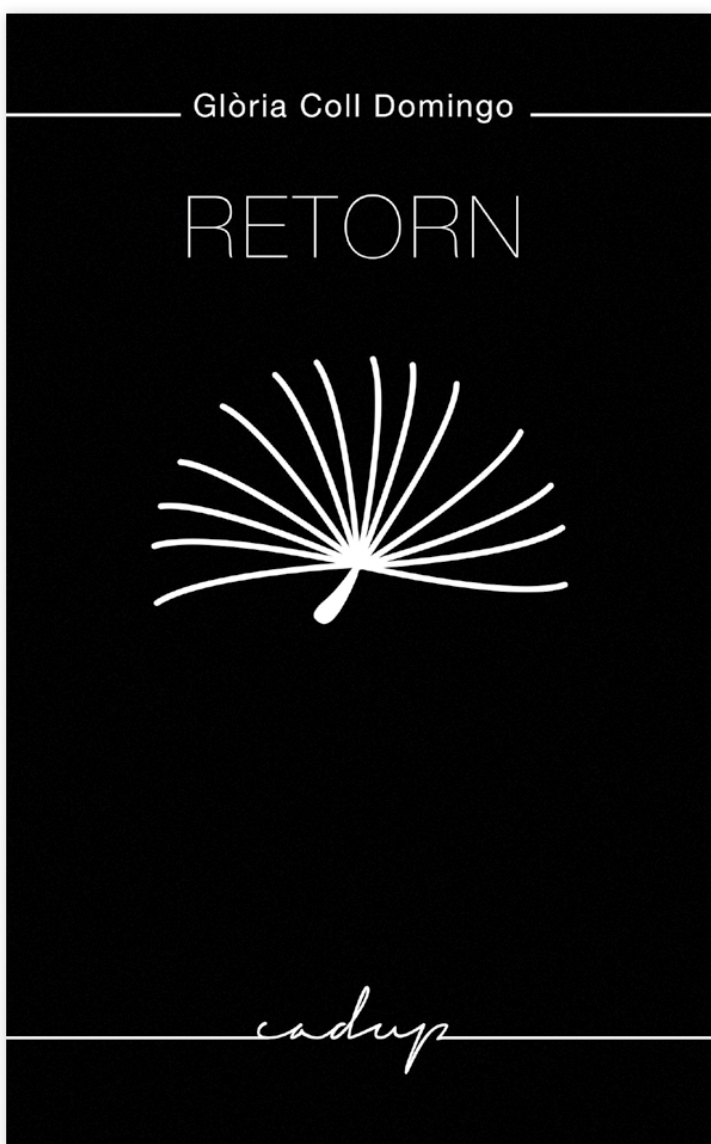

ressenya

Tornar és vèncer

Magí Sunyer Molné, escriptor i professor de literatura catalana a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona

Portada del llibre *Retorn*, de Glòria Coll Domingo, publicat per Godall edicions aquest 2017 i amb pròleg de Gemma Gorga.

Abans d'aquest llibre (*Retorn*. Godall edicions, 2017), Glòria Coll Domingo n'havia publicat dos, premiats en concursos interessants: *Oda als objectes* (premi Amadeu Oller 2013) i *Territori inhabitable* (premi Miquel Martí i Pol de la Universitat Autònoma de Barcelona, 2015). En tots dos podem llegir els versos d'una poeta precisa, que transcendeix la vida quotidiana, que descriu allò que té a l'entorn, sense altra tria que l'interès poètic, i de sobte ataca un objecte, una sensació, una paraula, i els proporciona un relleu inesperat. És fàcil, potser massa fàcil i tot però segurament adequat, relacionar aquesta precisió, aquest càlcul, amb la disciplina imprescindible per excel·lir en l'altra gran passió artística de Glòria Coll: la música, més en concret, la interpretació amb el violoncel.

En aquells llibres, com en aquest, les circumstàncies més evidents en les poesies ens explicaven que la poeta s'havia llançat a l'aventura cosmopolita, havia anat a estudiar violoncel a Utrecht i que, alhora, manifestava un fort arrelament a Catalunya, a Riudoms, a sa mare. L'emigració, la condició de foraster, la duresa de la vida a fora, l'esquinçament per la pèrdua de la pàtria afloraven, i afloren, en versos plens de ràbia: «A mi m'han extirpat el país». També, l'enyorança d'un món antic, no desproveït d'enemics, als quals interpel·la, desafia, planta cara. De la lectura d'aquells llibres, com de la d'aquest, s'extreu la convicció que la poeta creu en la poesia i en

sap escriure.

A *Retorn*, reuneix dos llibres molt breus, o dues parts d'un conjunt, o el llibre i el contrallibre, en l'expressió de Jorge Luis Borges que utilitza com a lema. De la lectura, es dedueixen unes intencions manifestes i algunes contradiccions. Si en llibres anteriors s'havia acollit al patronatge de Gabriel Ferrater, de Joan Vinyoli i de poetes actuals, en aquest, a més de Borges, reproduïx frases significatives de Federico García Lorca, Vicent Andrés Estellés i Sándor Marai.

El pròleg de Gemma Gorga és una esplèndida introducció a aquestes intencions, a la voluntat de traspassar els límits confortables del territori conegut, de deixar de fer el que se sap fer, de provar de fer el que encara no sap fer, de rebel·lar-se contra l'ortodòxia de la creació, de la tradició, de la convenció i d'iniciar l'obediència a l'agosament, a la necessitat, a l'imperatiu íntim. Són paraules, magnífiques, de la prologuista, que descriuen aquesta intenció diferent de Glòria Coll en aquest llibre, que parlen de la revolució, com a mínim, literària, i que es justifiquen, sobretot, en les poesies de la primera secció.

Aquesta primera part, signada a Utrecht l'estiu del 2013, explica una història trista dramàtica, profundament injusta, i la poeta ha volgut que, en correspondència amb el sentiment de

fons, l'expressió es desordenés, les cordes de la precisió s'afluïxessin, que tot fos molt més visceral. D'aquí ve que no hi hagi ni majúscules ni puntuació. S'explica en una poesia-manifest que comença amb un vers explícit sobre l'autoconsciència creativa: «no vull tornar a fer poemes precisos...» Tanmateix, no s'observen diferències significatives entre aquests poemes i els dels llibres anteriors. El lector, mecànicament, repara la mica de desordre introduït i hi torna a trobar aquells versos precisos –què hi farem!–, aquella ràbia que esclata, el protagonisme dels objectes, la concentració explosiva en unes paraules. En aquesta primera secció –o aquest llibre, com vulgueu–, la matèria utilitzada en poemaris anteriors es recicla amb voluntat de descontrol, es vol transformar, però no s'hi troba ni improvisació ni flux de consciència ni cap de les experimentacions extremes que ens ha servit l'art del segle xx. Aquest primer llibre narra una experiència amorosa acabada molt en relació amb el fracàs de la civilització de l'Europa actual, que maltracta els seus joves i està esporuguida davant l'estranger. Una Europa, un Occident, que només proposa la repressió, la fugida constant, l'acceleració contínua sense objectiu: «fes fes fes / diu la veu viciosa / del que sembla vida perquè llueix / com si fos vida [...] / ens hem

deixat prendre pàtria i nord / enlluernats hem fet via tots / a córrer per córrer / i ara / fem fem fem / i res no es mou». En sorgeix la perplexitat, que fa buscar a la poeta explicacions en indrets impensables, com la marca d'una closca d'ou. La reacció condueix a l'àvia, la mare, el poble, el dialecte –«dugues», «ginoll». La reacció és vitalista, sense cap mena de dubte, però la poeta està exercitada en la necessitat d'exactitud que exigeix el violoncel.

En el contrallibre, la contradicció. La poeta que es volia desordenar (per sempre?) es posa a comptar síl·labes i escriu un llarg poema èpic: l'itinerari vital, l'odissea de l'aventura i, sobretot, la del retorn, que dona títol al llibre. En decasil·labs i alguns hexasil·labs blancs; amb expressions molt poc col·loquials –«com en calça gos llebre»–; amb l'ús de pretèrits en forma simple. Una poesia culta i cultista que narra el retorn en un camí ple de perills, com els de les rondalles d'iniciació. Alguns passatges depenen directament de l'estil d'Ausiàs Marc –«Talment el pinsà...», «Com l'estolò...»–, un Marc tal com va ser llegit pels romàntics en un poema romàntic amarat de classicisme.

El retorn és derrota? Una de les veus talla el debat: «jo sé perdre, perdre! Sols vull tornar». El retorn és victòria, valentia, i ho és també, en grau suprem, la recerca constant, l'art. »